

Woest en Ledig

17-11-09

Ton van 't Hof: nieuwsgierig naar morgen

Het *global positioning system* leidt naar een doorsnee rijtjeshuis, in een doorsnee buitenwijk in Leeuwarden, waar achter een doorsnee huisdeur de ongewone dichter Ton van 't Hof (foto Jaap Schaaf) woont. In het dagelijkse leven is hij werkzaam als kolonel bij de luchtmacht. Daarnaast is Van 't Hof uitgever, medeoprichter van weblog De Contrabas, schrijver van conceptuele poëzie en vooral verkenner van de taalgrenzen.

Dat laatste wordt nog het best geïllustreerd door *Kamer*, het slotgedicht in zijn nieuwste bundel *Aan een ster/ She argued*. *Kamer* bevat alle tekst die kolonel Van 't Hof in februari 2009 in zijn kamer tegenkwam toen hij Afghanistan verbleef, zonder daarbij boeken of tijdschriften open te laan. Zinnen van internet, tekst op dozen en etiketten, copyrightregels, flarden van nieuwsberichten, namen, adressen. 37 bladzijden achtereen.

“Ik verwacht van niemand dat hij het helemaal leest”, zegt Van 't Hof over *Kamer*. “Het is conceptueel. De kracht van het gedicht zit in de gedachte die eraan vooraf gaat. Ik wilde weten wat taal in deze context doet: Afghanistan, de humanitaire missie, de omstandigheden. Zonder dat het iets over mij zegt, is het zeer persoonlijk. Het gedicht is nu één keer aan publiek voorgelezen. Na afloop kreeg ik een reactie van iemand die ontroerd was geraakt door het loonstrookje in *Kamer*.”

Voor traditionele poëzie heeft Ton van 't Hof (Haarlem, 1959) nooit veel belangstelling gehad. Niks tegen de Tachtigers, het vormvaste werk en het eindrijm; zijn interesse ging en gaat vooral uit naar de Vijftigers en de generatie van de jaren zeventig van de vorige eeuw. “Willem Kloos en Jacques Perk - ik herken mijzelf er niet in”, zegt hij. “Waarschijnlijk omdat het hen vooral om innerlijke gevoelens gaat. Oubollige zielenroerselen.”

Zijn eerste gedichten schreef hij voor de schoolkrant. “Ik zat in de redactie, ik leverde de illustraties. Op een gegeven moment heb ik, anoniem, een paar gedichten van mezelf laten plaatsen. Eigenlijk was ik meer van het tekenen en het schilderen. Na de middelbare school werd ik toegelaten tot de kunstacademie én de militaire academie. Omdat ik wilde vliegen, werd het de krijgsmacht.”

Van 't Hof was 35 jaar toen zijn belangstelling voor poëzie terugkeerde. Het gebeurde toen hij in de bibliotheek een bundel van K. Schippers uit de kast trok. “Mijn oog viel op een titelloos gedicht waar een bolhoed in voorkomt. Daar móest ik iets mee. Ik was altijd blijven tekenen, vooral strips, en las daarnaast filosofie. Poëzie bood me de mogelijkheid om dát uit te drukken wat ik met schilderen en tekenen niet kon uitdrukken. Toen ben ik gaan zitten, aan de keukentafel.”

Zeven jaar geleden raakte zijn dichterschap in een stroomversnelling. Hij kwam via internet in contact met Engelstalige dichters en vroeg toestemming hun werk te vertalen voor publicatie op zijn weblog Poëziepamflet. “Het was een openbaring”, blikt hij terug. “Er gebeurt zo veel in de poëzie. Wat me vooral trof was de manier waarop Amerikanen de taal als klei weten te kneden. Ze gebruiken het niet alleen als instrument, maar concentreren zich op het middel zélf.”

Zijn contacten zetten hem op het spoor van flarf, een fenomeen waarbij regels van internet worden geplukt om nieuwe gedichten te maken. Flarf begon aanvankelijk als grap, om de jury van een Amerikaanse poëzieprijs te stangen. Van 't Hof raakte geïnteresseerd toen hij in 2005 een pdf-bestand een dichtbundel van K. Silem Mohammad ontving waarin de internetvondsten serieus voor poëzie waren ingezet. Een half jaar later was flarf ook in Nederland een begrip.

Deze zomer verscheen de eerste bloemlezing met werk van acht Nederlandse flarfdichters, onder wie Van 't Hof. Sindsdien wordt gediscussieerd over het nut en de noodzaak van flarf. Voorstanders verbinden het aan het dadaïsme, collagetechnieken en *readymades*. Tegenstanders zien het als een nagel in de doodkist van de toch al zo weinig toegankelijke poëzie. En dan nog: hoe herken je een flarfgedicht? Van 't Hof: “Die herken je niet, tenzij het er onder staat. Je kunt het hooguit vermoeden.”

Het gaat hem om heel andere dingen. Het gebruik van tekstmateriaal afkomstig van internet stelt hem bij het schrijven van gedichten in staat zich uit te drukken op een wijze die hem erg bevalt, zegt hij. “Het geeft mij een extra middel om te zeggen wat ik wil zeggen. Het verschaft mij een taal waarmee ik iets over mijzelf kan vertellen, over deze tijd, waarin computers zo cruciaal zijn.”

Flarf is maar één van de moderne middelen die Van 't Hof gebruikt. Hij wijst op het bestaan van de zogeheten Markov-generator, een computerprogramma waarmee de context en de zinsbouw van bestaande verhalen overhoop wordt gehaald waarna nieuwe, op zichzelf staande verhalen ontstaan. En over Jabberwacky, een live chat-robot die via internet reageert op teksten die worden voorgelezen of ingevoerd. Jabberwacky ging tien jaar geleden online kan inmiddels redelijk genuanceerd reageren, al blijft het een machine.

“Omdat techniek deel uitmaakt van onze samenleving is techniek ook voor poëzie van belang. Ik zoek voortdurend naar computerprogramma's die een bijdrage aan mijn gedichten leveren,” vertelt Van 't Hof. “Nadeel is dat het je publiek versmalt. Je moet de computer begrijpen, anders begrijp je deze poëzie niet. Maar eigenlijk ben ik niet in publiek geïnteresseerd. Ik doe dit voor mezelf. Het is een manier om met mezelf te discussiëren, om in mijn hoofd nieuwe werelden te ontdekken.”

Veel dichters gebruiken daar beelden en boeken voor, en houden zich verre van de nieuwe technologie. “Ik ben nieuwsgierig naar morgen. Ik wil weten hoe ver je kunt gaan,” zegt Van ‘t Hof. “Ik geloof in vooruitgang. Al betekent dat niet per definitie dat de wereld daar beter van wordt. Mijn ervaring is, dat als je de grenzen probeert te verleggen, er nieuwe mogelijkheden ontstaan. Juist die stellen je in staat om met de problemen van alledag om te gaan.”

Bundels

De bloemlezing ‘flarf’ is verschenen bij uitgeverij De Contrabas. Prijs: € 17,50 (140 blz). De bundel ‘Aan een ster/ She argued’ van Ton van 't Hof is verschenen bij uitgeverij Stanza. Prijs: € 12,95 (80 blz). Zie ook www.decontrabas.com

[Terug naar het begin](#)